

DEVREK VE TURİZM RAPORU

MAYIS
2022

HAZIRLAYAN

DOÇ. DR. FERDİ KESİKOĞLU

MAYIS

2022

KOBİZON PDM

1. DEVREK'TE TARİHSEL GELİŞİM

1.1.Devrek

1.2. Tarihsel Bağlamda Devrek

Devrek, yaklaşık olarak 7500 yıldan bu yana Anadolu topraklarında birçok medeniyetin sınırları içerisinde yer almış bir kenttir denilebilir. Frigler, Lidyalılar, Persler, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı gibi devletlerinin sınırlarında bulunmuş, Zonguldak ilçeleri arasında yerleşimin başladığı en eski ilçelerdendir. “Devrek, günümüzden 7500 yıl önce ilk defa iskân edilmiştir. Dolayısıyla Devrek, bölgede medeniyetin ilk filizlendiği yerdir” (Karağuz, 2013: 21).

Bu bağlamda Devrek için tarihi yönüyle ilgili ayrıntılı bir araştırma söz konusu değildir demek yanlış olmayacaktır. “...yörenin tarihi ile ilgili olarak çok fazla belge ve eser bulmak mümkün görünmemektedir. Devrek yöresinde, yörenin tamamını içine alan bir tarama kazı yapılmamıştır” (Devrek, 2022). Devrek ve yakın çevresinde siyasi bağlamda ilk hangi devletin resmi hakimiyet kurduğu bilinmemektedir.

1.2.1. Neolitik Çağ ve Sonrasında Devrek

İnsanlar Devrek bölgesinde Neolitik çağdan bu yana habitatlar kurmuşlardır. “Bölgede varlığı bilinen, bölgeye yerleşen ilk ulus Kaşgalar’dır. Anadolu’ya MÖ XVIII. yy.’ın başında geldikleri kabul edilmektedir.” (Evirgen, 2008: 7) Frigler bölgeye Kaşgalar aracılığıyla gelmişlerdir. “Gaşkalar ezeli düşmanları Hititlere karşı, Frigler ile birleşerek, Hitit Devleti’nin çökmesinde rol oynamışlardır. Friglerle kaynaşıp karışarak bu devletin egemenliğine girmişlerdir. Daha sonra Herodot’un yazdıklarından yola çıkarak, Devrek ve civarının son Lidya Kırallı Krezus zamanında Lidya hâkimiyetine girdiği söylenebilir.” (Çelikhöner, 2000: 42-46). Tarih ilerledikçe Devrek bölgesinde yaşayan medeniyetler de sürekli değişmiştir. “MÖ X.yy.’da Mariandin ve Migdonlar Devrek bölgesine gelip yerleştiler.” (Yurt Ansiklopedisi, 1984: 7734).

İlerleyen zamanlarda ise Devrek'te hakimiyet kuran devletler Persler ve Lidyalılardır. Öyle ki Persler ve Lidyalılar Devrek'te hakimiyet kurmak için birbirileri ile savaşmış ve bu savaşın sonunda galip gelen Persler bölgede hakimiyetin tek sahibi olmuşlardır. Devrek, Perslilerin hakimiyetinin sonlamasıyla birlikte Makedonya ve Bitinya Krallığı gibi devletlerin toprağı olmuştur. “MÖ 546'da Pers ordularının Lidya ordusunu mağlup etmesinin ardından, bölgede 213 yıl devam eden, Pers egemenliği dönemi başlamıştır. Devrek, MÖ VI. yy.'ın ikinci yarısında Perslerin egemenliği altındaydı. Kısa bir süre İskender'in zamanında Makedonya'ya bağlı bir eyalet olarak katıldıktan sonra, Bitinya halkının bağımsızlık başkaldırısından zaferle çıkmasının ardından, Bitinya Krallığı'na katıldı. İskender'in ölümünden sonra, Bitinya Krallığı Selekiler zamanında tam özgürlüğüne kavuştu.” (Çelikdönmez 2000: 47-49).

Kesin bir tarih olmamakla birlikte Türklerin Devrek'e 530 ile 575 yılları arasında geldikleri söylenmektedir. Bizans İmparatorluğu Bulgar Türklerini, Peçenek, Kıpçak ve Kumanları bu bölgeye iskân yoluyla yerleştirmiştir. “Roma İmparatorluğu'nun MS 395'te ikiye ayrılmasından sonra, zaman zaman Bitinya, Pontus ve Paflagon idari bölgelerine dâhil olan Devrek ve civarı Doğu Roma yani Bizans İmparatorluğu sınırları içerisinde yer aldı. Devrek ve civarına, 530 ve 755 tarihlerinde Kuman, Kıpçak, Peçenek ve Bulgar Türkleri Bizans İmparatorluğu tarafından yerleştirilmiştir.” (Çelikdönmez, 2000: 74).

1.2.2. Selçuklu Dönemi'nde Devrek

Malazgirt Muharebesinden galip çıkan Türkler artık Anadolu'nun kapılarını açmış ve böylelikle diğer Türk Boyları da Anadolu'ya gelmeye başlamışlardır. “1071 Malazgirt zaferinden sonra, Selçuklularla birlikte gelen Türk boylarının Anadolu'da Karadeniz ile Çanakkale Boğazı, Ege Denizi, Doğu Akdeniz ve Antalya körfezine kadar yayıldıkları görülmektedir.” (Sevim ve Yücel, 1989:223). Emir Danişment Türklerin Devrek'teki ilk askeri eyleminin başında bulunan komutandır. “1074'te Emir Danişmend komutasında bir Türk birliği Devrek arazisine girmiştir. Emir Danişmend, Mengücek ve Saltuk'un sevk ve idare ettiği, Türkmen kabileleri, Pontus ve Kapadokya havalisine yerleşmeye başlamışlardır.” (Çelikdönmez, 2000: 76).

Dragos antlaşması Türklerin devlet olarak Devrek'te hakimiyet kurduğu antlaşma olarak bilinmektedir. Bu antlaşma Bizans İmparatorluğu ve Anadolu Selçuklu Devleti arasında 1081 yılında imzalanmıştır. "1081 yılında Bizans İmparatorluğu ile Anadolu Selçuklu Devleti arasında imzalanan Dragos Antlaşması ile Dragos suyunun (Kocaeli) doğusunda yer alan tüm Anadolu toprakları Türklere bırakıldı. Böylece Devrek yöresinin fethi de gerçekleşmiş oldu. Türkmenlerin de bu fetih sırasında Devrek yöresine geldikleri kabul edilmektedir." (devrek.gov.tr Erişim Tarihi: 27.04.2022)

Ancak iki Selçuklu devleti arasında çıkan anlaşmazlık ve taht kavgaları nedeniyle Türkler Devrek'teki etkinlikleri perçinleyemediler. "Büyük Selçuklularla savaşan Anadolu Selçukluları gücünü yitirince Devrek ve civarı tekrar Bizanslıların eline geçti." (Yurt Ansiklopedisi, 1984: 7734)

1176 yılında Miryokefelon Savaş'ında galip gelen Anadolu Selçuklu Devleti Devrek bölgesinde yeniden hakimiyetini tesis etmiştir. Böylelikle Devrek bölgesi tekrar Türk devletlerinin toprağı olmuştur. "Ankara Meliki Mesud, babası zamanında kardeşleri Bizans aleyhinde topraklarını genişletirken, bu bölgede Bizanslılara karşı Sakarya vadisine kadar yaptığı fetihler sonucunda Devrek'i 1197'de Türk topraklarına katmayı başarmıştır." (Sevim ve Yücel, 1989: 223-224).

Bölgede hâkim güç olan Anadolu Selçukluları zaman içinde bu gücünü dolayısıyla da hakimiyetini kaybetmişlerdir. Net bir şekilde doğrulanamasa da Devrek'in daha sonra Candaroğulları'nın hâkimiyeti altına girdiği yaygın bir şekilde düşünülmektedir. "Buna kanıt olarak Hızırbeyili yöresi (Devrek-Çaycuma) Bedil köyünde Candaroğulları zamanından kalma Hasan Şeyh zaviyesinden 16. yüzyıl kayıtlarında bahsedilmesi gösterilebilir. (devrek.gov.tr, Erişim Tarihi: 27.04.2022).

1.2.3. Osmanlı Dönemi'nde Devrek

Yıldırım Beyazıt'ın Anadolu da bozulan Türk siyasi birliğini yeniden sağlama politikası doğrultusunda Candaroğlu Beyliğini ortadan kaldırarak 1392 yılında Devrek Osmanlı topraklarına katıldı. "XIV. yüzyıl sonlarında bölgeye hâkim durumdaki Candaroğulları Osmanlı Devleti ile karşı karşıya gelmesine rağmen bir süre topraklarını korumayı başardı. Ancak beylik içerisinde taht kavgalarının ortaya çıkmasıyla bundan

yararlanan Yıldırım Bayezid 1392’de Devrek ve civarına dönük seferler düzenleyerek Candaroğlu Beyliği’ni yıktı, topraklarını Osmanlı idaresi altına aldı.” (Yurt Ansiklopedisi, 1984: 7734).

Devrek, Osmanlı Devleti’nde Bolu Sancağına bağlı olmakla beraber ilk kez resmi kayıtlara “Hızırbey İli” olarak 1519 yılında geçmiştir. “Yavuz Sultan Selim Han döneminde tutulan, 1519 yılı kayıtlarına göre de Devrek, “Hızırbey İli” olarak anılmaktadır.” (Çelikdönmez, 2000: 111) Bölgeye bu ismin verilmesinin nedeni olarak, Osman Gazi’nin silah arkadaşı olan Hızır Bey’in Dirgene, Gerze ve Devrek’i fethetmesinden kaynaklı bölgeye bu adın verildiği gösterilmektedir. “Devrek yöresinin Osman Gazi’nin silah arkadaşlarından Hızır Bey tarafından fethedildiğine ilişkin iddia; Devrek yöresinin eski adı olan Hızırbey İli adı ile Hızır Bey adının ilişkilendirilmesinden kaynaklanmaktadır.” (devrek.gov.tr, Erişim Tarihi: 27.04.2022). Daha önceki yıllarda da bu yer adının kullanıldığı kanıtlayan Osmanlı kayıtları da vardır. “Fatih Sultan Mehmet’in Amasra’nın fethine giderken takip ettiği yol güzergâhı, Hızırbey yer adlandırılmasının Fatih döneminde Osmanlı kayıtlarında bulunduğu ve Osmanlı yöneticilerince kullanıldığını göstermektedir.” (Çelikdönmez, 2000: 111).

Devrek çeşitli yıllarda farklı Beyliklere ve Sancaklara bağlanmıştır. “XVIII. yüzyılda memleketin yeniden teşkilatlandırılmasıyla Devrek ve çevresi 1831’de Kastamonu Sancak Beyliği’nin içerisinde yer almıştır. Devrek Kastamonu Sancağı’na idari açıdan bağlanmıştır. Ancak 1839’da yeniden oluşturulan Viranşehir Sancağı, Bolu ile Amasra arasında kalan bölgeyi içine alacak şekilde geniş tutmuştur. Ereğli, Devrek ve Çarşamba ile birlikte sancak kaymakamlığı unvanı verilerek bağlanmıştır.” (Çelikdönmez, 2000: 123-124)

1.2.4. Mili Mücadele ve Devrek

Zonguldak’ta madencilik faaliyetleri Birinci Dünya Savaşından sonra Fransızlar tarafından yapılmaktaydı. “Zonguldak ve havalisi zengin taş kömürü yataklarına sahip olması nedeniyle sömürgeci Fransızlar açısından askeri bir önem arz etmekteydi. Bu stratejik konumundan dolayı Fransızlar Zonguldak ve Ereğli havzasını işgal etmiştir” (Çelikdönmez, 2000: 146). Devrek milli mücadele döneminde Kuva-yi Milliye’ye destek

vermiş bir yerdir. “Zonguldak ve Ereğli’nin işgaliyle Devrek Millî Mücadele’nin bölgede merkezi olmuştur.” (Çelikhönmez, 2000:146).

1.3. Devrek’te Ekonomi ve Coğrafya

Devrek; Türkiye’ni kuzeyinde, Batı Karadeniz Bölgesinde bulunan Zonguldak’ın 40 km güneyinde yer alan ilçesidir. Devrek kuzeyde Zonguldak merkez ve Gökçebey ilçeleri, doğuda Karabük merkez ve Yenice ilçeleri, güneyde Bolu’nun Mengen ve Yığılca ilçeleri ve batıda Ereğli ilçeleri arasında bulunmaktadır.

“Ortalama yükseltinin 500 metreler dolayında olduğu ilçede en yüksek nokta güneybatıdaki Kızılkiriş Dağı üzerinde yer alan Kızıkulak Tepesi’dir (1605 m). En alçak seviyede kalan yerler ise yer yer 50 metreye kadar düşen Devrek Çayı vadi tabanıdır.” (Karagel, 2010: 77).

Devrek Haritası:

Devrek nüfusu 2018 yılı TÜİK verilerine göre 57.540’tır. Bu nüfusun 31.043’ü (%54) kırsal kesimlerde, köylerde yaşamaktadır. (zonguldak.gov.tr, Erişim Tarihi: 15.10.2020).

Devrek ekonomisinde yöreye has bir özelliği olan bastonculuk ilk sırada gelmektedir. “1892 tarihini taşıyan Kastamonu Salnamesi, Devrek’te Osmanlı döneminde bastonculuğun bir zanaat kolu olarak yaşamış olduğunu kanıtlıyor bize. Bilinen ilk baston ustası olarak da Ali Ziya Efendi’yi görüyoruz. Ali Ziya Efendi, askerliğini yaptığı sırada, Mısır’da İngilizlere esir düşmüştür. Esareti sırasında İngilizlerin şemsiyelerini onaran Ali Ziya Efendi giderek baston, asa ve pipo yapımına yönelir. Marangoz olduğu için eli bu işe yatkındır. Devrek’e döndüğünde kolları sıvar; tüm bilgisini, ruh ve düşünce dünyasıyla birleştirerek döker ortaya. Yeni kuşaklar bu zanaatı öğrenmekte gecikmez. “Devrek Bastonu” böylece oluşmaya başlar.” (Ertem, 1994: 184). Bunun yanı sıra “İlçe ekonomisine TTK, orman ve yurt dışı işçiliği yanında baston üreticiliği de önemli katkı sağlamaktadır.” (Zonguldak, 2022)

Devrek yöresinde demircilik faaliyetleri de gelişmiştir. Tarımla uğraşan köylünün araç ve gereçlerini Devrek’te bulunan yerel demirci ustaları üretmektedir. Köylünün tarımda kullandığı aletleri yapabilen ihtiyacı olan balta, nacak, kazma, kürek gibi inşaatta kullanılan bütün hepsini hâlihazırda yapan birkaç aktif demirci bulunmaktadır.

Tarımla uğraşan köylünün ürünlerini sattıkları pazartesi halk pazarı da Devrek’in ekonomisine katkı sağlamaktadır. Pazartesi günleri çok kuvvetli bir mahalle halk pazarı kurulur. Köylü ağırlıklı diğer zerzevatları da getirip burada satışa sunmaktadır.

2. TURİZM VE TURİZM TASNİFİ

2.1. Turizm ve Turist Kavramları

Turizm hareketi 20. yüzyıl insanına özgü bir yer değişme hareketi olarak görülmekle birlikte esasen bu yer değiştirme hareketi insanlık tarihi kadar eskidir. Günümüzde, milyonlarca insan çeşitli nedenlerle yaşadıkları yerlerden başka yerlere geçici sürelerle seyahat etmektedir. İlk insanın yer değiştirme hareketinin nedeni yiyecek bulma amaçlı olarak gerçekleşirken Orta çağ insanı dini nedenlerle seyahat etmiştir. İlk çağlarda en çok seyahat eden insanlar Romalılardır. Romalıların zevk için seyahat eden ilk turistler oldukları ve ünlü tapınak ve eserleri görmek için seyahat ettikleri bilinmektedir. Bu eserler arasında en gözde olanlar, Mısır piramitleri ve tarihi anıtlardır. Orta çağ'da Roma İmparatorluğu'nun çöküşüne paralel olarak Avrupa ve Ortadoğu'da turizm genişlemeye başlamış ve din önemli bir seyahat nedeni olmuştur. Orta çağ'ın en önemli yer değiştirme hareketleri, İslam'ın hızlı yayılmasına paralel olarak her yıl birçok insanın, Mekke ve Medine'yi ziyaret etmesi ve Hıristiyan ve Müslüman toplulukları arasında yaşanan Haçlı Savaşlarıdır.

Rönesans'ın doğuşuyla birlikte sanatsal çalışmaların yapıldığı İtalya'ya gerçekleştirilen seyahatler artmıştır. Endüstri devrimi günümüz modern turizm hareketlerinin de başlangıcı olmuş, yaşanan ekonomik, teknolojik ve sosyal gelişmeler ve değişimlere paralel olarak turizm hareketleri de gelişmiştir. Bu dönemde demiryolu ulaşımının gelişmesi çağdaş taşıma düzenine geçişi hızlandırmış, nüfusun, gelirin ve Şehirleşmenin artması ile turistik seyahatlerde de artış meydana gelmiştir. Bu dönem, seyahat acentelerinin kurulmasına da sahne olmuş ve İngiltere'nin ilk seyahat organizatörü olan Thomas Cook, 1841 yılında Leicestershire-Loughborough kentleri arasında, trenle 570 yolcuyla taşıyarak tarihte ilk defa tur düzenleyen kişi olmuştur. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra turizm endüstrisi hızlı bir ivme kazanmış, ulaşım sektöründeki hızlı gelişme, havayolu ulaşımının ucuzlaması, insanların seyahati ve tatili bir ihtiyaç olarak görmeye başlamaları, her geçen gün daha çok insanın seyahat endüstrisine katılmasına neden olmuştur. Günümüzde, turizm sektörünün önemli bir endüstri haline gelmesi insanların tatil yapma alışkanlıklarının bir ihtiyaç haline gelmesine bağlanmaktadır.

Turizm kelimesinin Latince’de dönmek, etrafını dolaşmak, geri dönmek anlamına gelen “tornus” kökünden türediği sanılmaktadır (Olalı, 1984). İngilizce’deki “tour” kelimesi de bu sözcükten türemiştir. Tour kelimesi ilk defa 17. yüzyılda, genç İngiliz soylularının eğitimleri için Avrupa’daki tarihi, kültürel, bilimsel ve doğal güzelliği bulunan yerleri ziyaretleri için kullanılmıştır. 17. ve 18. Yüzyıllarda aristokrat ailelerin çocuklarını iyi yetiştirmek amacıyla 1-3 yıllığına gönderdikleri eğitim seyahatlerine “Grand Tour” denir (Kozak vd., 2000). Yine Fransız dilindeki “Tour ve Tourner” kelimeleri de “Tornus” kelimesinden türetilmişlerdir. Dilimize gezgin kelimesinin karşılığı olarak kullanılan “Turist” ile seyahat kelimesinin karşılığı olarak kullanılan “Turizm” kelimeleri ise Fransızca’dan gelmiştir.

Turizm kavramının ilk bilimsel tanımı 1905 yılında Guyer-Feuler tarafından yapılmıştır. Guyer-Feuler turizmi, gittikçe artan hava değişimi ve dinlenme gereksinimleri, doğa ve sanatla beslenen göz alıcı güzellikleri tanıma isteğine; doğanın insanlara mutluluk verdiği inancına dayanan ve özellikle ticaret ve sanayinin gelişmesi ve ulaşım araçlarının kusursuz hale gelmelerinin bir sonucu olarak ulusların ve toplulukların birbirleriyle daha çok yakınlaşmasına olanak veren modern çağa özgü sosyal bir olay olarak nitelendirmiştir (Kozak vd., 2000).

Turizm kavramı ile ilgili olarak farklı tanımlar yapılmaktadır. Turizm kavramının tanımlanmasında genellikle dinamik bir unsur olan “seyahat” faktörü önemli bir yer tutmaktadır. İnsanların yaptıkları tüm seyahatler turizm faaliyeti olarak değerlendirilememektedir. Bir seyahatin turizm faaliyeti olarak değerlendirilebilmesini genellikle seyahat amacı belirlemektedir. Seyahatin amacı yanı sıra bazı yaklaşımlara göre uzaklık bir faaliyetin turizm hareketi olarak değerlendirilmesinde önemli bir faktördür. Örneğin; Kanada’da bir faaliyetin turizm hareketi sayılabilmesi için kişinin yaşadığı yerden 80 km uzağa gitmesi gerekir. Uzaklığın yanı sıra gidilen bölgede konaklama, sürekli olarak kalmama, gelir elde etmeme gibi hususlar da turizm tanımı kapsamında dikkate alınan önemli faktörlerdir. Bu durumda aşağıdaki gibi bir tanıma ulaşılabilir:

Turizm “insanların sürekli ikamet etikleri, çalıştıkları yerler dışına ticari amaç gütmeksizin gezme, görme, eğlenme, dinlenme vb. amaçlarla yaptıkları 24 saati aşan ya

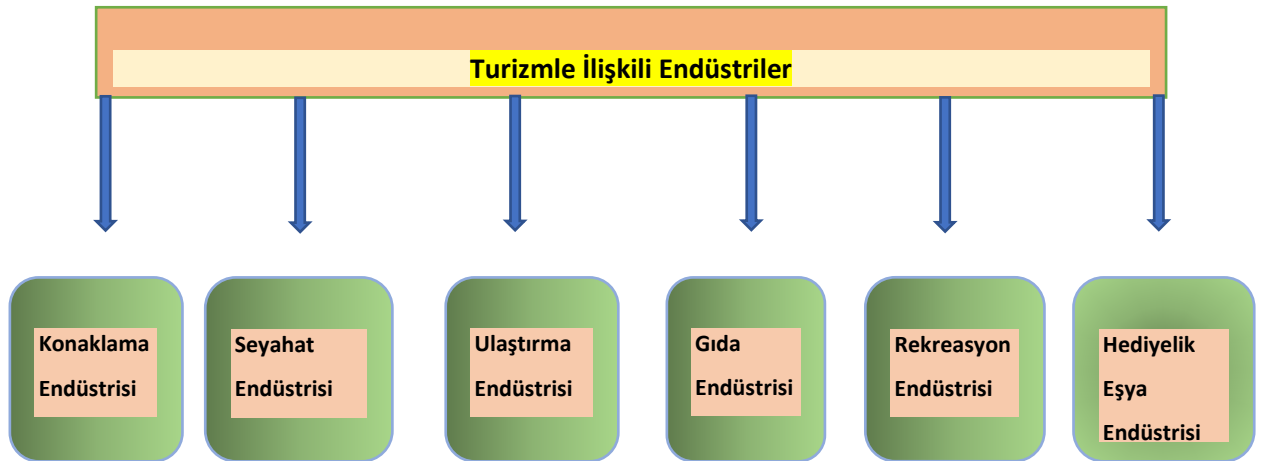
da en az bir gecelemeden oluşan seyahatler ve ziyaretçilerin bu seyahatler sırasındaki geçici konaklamalarından doğan ilişkiler bütünüdür.” Tanımın bileşenleri dikkate alındığında turizm olayının aşağıdaki unsurlardan meydana geldiği görülmektedir. Bir faaliyetin turizm hareketi olarak değerlendirilebilmesi için;

- Yer değiştirme hareketi olması,
- Geçici olması ve ikamet edilen yere geri dönülmesi,
- En az 24 saati geçmesi ya da bir geceleme yapılması,
- Gezi amacının ticari olmaması ya da gezme, görme eğlenme vb. gibi boş zaman değerlendirme faaliyetlerini içermesi,
- Konaklama, yeme içme, eğlence vb. gibi turizm hizmetlerinden ve faaliyetlerinden yararlanılması gibi hususları içermesi gerekir.

Turizm hareketlerinin öznesi insandır. Dolayısıyla bir turizm hareketine katılan insan yani turist turizm olayına yön veren kişidir. Turist, “ticari kazanç elde etmeden sürekli yaşadığı yerden gezme, görme vb. gibi amaçlarla 24 saatten az kalmamak koşuluyla ve en çok bir yıl süre ile ayrılan kişidir.” Bununla birlikte gittiği yerde ya da ülkede 24 saatten az kalan ya da geceleme yapmayan kişiler günübirlikçi ya da bir başka ifade ile ekskürsionist olarak tanımlanmaktadır.

2.2. Turizm Türlerinin Tasnifi

Şekil 1: Turizm ve İlişkili Endüstriler

Konaklama endüstrisi, turistlerin konaklama ihtiyaçlarını karşılayan her türlü konaklama işletmesini kapsayan endüstridir. Bu endüstri içerisinde turizm işletme belgeli tesisler (1-5 yıldızlı oteller, özel belgeli tesisler) ve belediye belgeli tesisler olmak üzere her türlü otel, motel, tatil köyü, apart otel, pansiyon, kamping vb. işletmeler yer alır.

Seyahat endüstrisi, turistik ürünün oluşturulması ve dağıtılmasında yer alan turizmin aracı işletmelerini kapsamaktadır. Seyahat acenteleri, tur operatörleri ve tur toptancıları gibi işletmelerden oluşmaktadır. Bu işletmeler paket turları hazırlarlar ve satışını gerçekleştirirler.

Ulaştırma endüstrisi, turistlerin sürekli yaşadıkları yerlerden turizm destinasyonlarına ulaşmalarını sağlayan havayolu, karayolu, demiryolu ve denizyolu işletmeleridir.

Yiyecek ve içecek (Gıda) endüstrisi, turistlere yiyecek-içecek hizmeti sunan işletmeleri kapsamaktadır. Bu işletmeler restoran, bar, gece kulübü, kafeterya vb. gibi işletmelerdir.

Rekreasyon endüstrisi, turistlerin eğlenmek ve hoş vakit geçirmek amacıyla katıldıkları etkinlikleri sunan her türlü casino, disko, bar, tiyatro, konser salonu, müze, sinema, sanat galerisi, hayvanat bahçesi, parklar, eğlence merkezleri (Örneğin; Disneyland), atlı spor, golf, kayak, tenis vb. gibi işletmelerdir.

Hediyelik eşya endüstrisi, turistlerin hatıra eşyası olarak satın aldığı ürünleri üreten ve satan her türlü işletmedir.

Türkiye, Coğrafi konum ve muhteşem Doğası ile Turizm açısından oldukça zengin bir ülkedir. Her ne kadar yaz aylarında Deniz ve Kumsal tatili ön plana çıksa da alternatif turizm çeşitleri de ülkemizde oldukça popülerdir. Bu bağlamda ülkemizde ve dünyada ön plana çıkan ve hem yerli hem de yabancı turistlerin oldukça ilgisini çeken turizm çeşitlerini şöyle sıralayabiliriz:

- ❖ **Sağlık Turizmi ve Termal Turizm:** Dünya üzerinde sağlık maliyetlerinin artması, bazı tedavilerin yaşanılan ülkede mümkün olmayışı, ulaşımın daha kolay hale gelmesi ile sağlık turizmi kavramı

gelişmeye başlamıştır. Hastaların ve hasta ailelerinin rahatlığını sağlamak için tıbbi seçenekleri sunabilmek hedeflenmektedir. Son yıllarda, Türkiye'nin de gelişmiş ülkelerdeki nitelikli sağlık hizmetleriyle rekabet edebilecek düzeyde sağlık hizmetleri sunmasından dolayı dünyanın dört bir yanından tedavi amacıyla turistler gelmektedir. Ayrıca, coğrafi konumu ve sağlık sektöründeki yetişmiş ve eğitilmiş insan gücü sağlık turizminde Türkiye'nin önemli avantajları arasındadır.

- ❖ **Kış Sporları Turizmi:** Turizm sektörü geliştikçe insanlar alternatif turizm arayışlarına girişmişlerdir. Alternatif turizm bu yüzden yatırımcıların yanı sıra kişileri de cezbetmektedir. Kış turizmi artan alternatif turizmi çeşitlerinde ayrı bir yere sahiptir. Bunun asıl nedeni ise insanların her mevsim bir arayışta olmaları ve kış aylarında yapabilecekleri aktivitelerin sınırlı olmasına bağlanmaktadır. Kış turizmi temalı oteller ise yazın otellerinin açık tutmanın peşine düşmüşlerdir. Bu durumun sağladığı diğer bir yarar ise alternatif turizm çeşitlerine yenilerinin eklenmeye başlamasıdır.
- ❖ **Yayla Turizmi:** Alışıl gelmiş tatil anlayışına göre; deniz, kum, güneş üçlüsü tatilin vazgeçilmezleridir. Fakat insanların doğaya dönme ve sakin bir tatil geçirme isteği, son yıllarda oldukça popüler hale gelmiş durumda. Sıcak yaz günlerinin bunaltılı havasından kurtulmak ve şehir hayatından uzaklaşmak zihni tamamen yenilemeye yardımcı oluyor. Çeşitli aktivitelerle de katılma imkânı sunan yayla turizmi, farklı zevklere sahip insanlara da oldukça cazip geliyor. Doğa sporları için oldukça uygun olan yaylalarda özellikle trekking yoğun olarak tercih ediliyor. Temiz hava ve muhteşem manzaralara sahip bu bölgelerde hava koşullarından dolayı günün her saati aktif olabildiğiniz bir tatil geçirebiliyorsunuz.
- ❖ **Akarsu Turizmi:** Ülkemizde Rafting için en uygun aylar Mart, Nisan ve Mayıs aylarıdır. Nehir bu dönemde en hızlı akışını sağlamaktadır. Bunun nedeni kar sularının erimesi ile toprağın suya tamamen doymasıdır. Haziran ayı ise nehir kayağı aktivitesi için uygundur. Dünyada ise, Alaska, Magpie River, Rio Upano, Avustralya, Nepal ve Zambiya akarsu turizmi ile adını duyurmayı başarmış lokasyonlardır. Hem sıra dışı hem de aşırı

keyifli bir tatil alternatifi hayal ediyorsanız kesinlikle tavsiye edilebilecek ihtimallerden birisidir.

- ❖ **Botanik Turizmi:** Türkiye, ekstrem yükseklik farklılıkları, derin vadileri, kayalık yamaçları ve değişen ekosistemler nedeniyle Avrasya boyunca Sedum türlerinin önemli yayılış alanlarından. Ülkemizde en çok endemik bitkiye sahip 3 ilimiz 578 bitkiyle Antalya, 478 bitkiyle Konya ve 366 bitkiyle İçel'dir. İlimizde Toroslar, Karadağ, Barçın Yaylası, Avdan yaylası zengin bir botanik yapıya sahiptir.
- ❖ **Dağcılık:** Dağcılık sadece belirlenmiş bir dağın doruğuna zirve tırmanışı yapmak ve bu esnada karşılaşılabilecek tüm doğal ve doğal olmayan kişi ya da kişilerden kaynaklı sorunlarla başa çıkmak ve turu tamamlamak amaçlı kurgulanmıştır. Bu spor dalını diğer spor dallarından ayıran en önemli nokta, bir yarışçısının veya seyircisinin bulunmaması ve sporu yapan kişinin üst seviyede disipline ve kendi sorumluluk bilincine sahip olmasıdır. Dağcılık, yaralanma ve ölüm tehlikesinin bulunduğu spor dalları arasında yer alır. Dağcılık, paraşütcülük, kaya tırmanışı, otomobil yarışçılığı, sürat kayağı gibi spor dalları, yoğun bir heyecan faktörü içerir.
- ❖ **Golf Turizmi:** Alternatif turizm faaliyetlerinin bir kolu da golf turizmidir. Yakın gelecekte daha az atletik hareket gerektiren, daha az aktif sporlara yönelim olacağı varsayılmaktadır. Dünyada deniz kenarında olan yaklaşık 100 kadar golf sahası bulunmaktadır. Ülkemizin Akdeniz kıyıları ve özellikle Antalya, golf sporu için son derece uygun bir konumdadır.
- ❖ **Hava Sporları:** Türkiye, yamaç paraşütü, yelken kanat, planör, paraşüt, balon gibi hava sporları meraklıları için keşfedilmesi gereken bir ülkedir. Dünyada ilk ortaya çıkışı 18. yüzyıl sonlarına uzanan balonla uçuş sporu ülkemizde de yoğun ilgi görmektedir. Uzun yıllardır bireysel sportif amaçlı yapıldığı gibi, Turistik yörelerimizdeki yerel etkinliklerde balonla kent turları düzenlenmektedir. Balon, içine doldurulan sıvı propan gazının ısıtılması ile havalanır.
- ❖ **İnanç Turizmi:** Gerek ilkçağ medeniyetlerinin Anadolu'da gelişmesi gerekse Hıristiyanlığın ilk dönemlerinde havarilerin, orta çağda ise Musevilerin buldukları ülkelerde karşılaştıkları ağır baskı ve yok etme

politikaları sonucu Anadolu topraklarına sığınmış olmaları ve hoşgörü ile karşılanmaları, Türklerin kendi dini olan İslamiyet'e ait eserlerin yanı sıra, çok sayıda kilise, sinagog ve diğer mabetlerle dini eğitim veren okul ve vakıfların Anadolu'da yer almasına neden olmuştur.

- ❖ **İpek Yolu** İpek Yolu, bugün de olağanüstü bir tarihsel ve kültürel zenginlik sunmaktadır. Bu yol, Orta Asya'yı Avrupa'ya bağlayan bir ticaret yolu olmasının ötesinde, 2000 yıldır bölgede yaşayan kültürlerin, dinlerin, ırkların da izlerini taşımaktadır. Bu rotada ilerleyebileceğiniz bir tatil hayal etmek oldukça kolay. Bir sürü tarihi öğeye ve öğrenebileceğiniz kültürlere hayran kalacaksınız. Bu seyahat sizin için kesinlikle muazzam bir anı olacak.
- ❖ **Kongre Turizmi:** Kongre turizmi, ülkeye varlıklı ziyaretçi çeken bir turizm koludur. Kongrelere katılmak için gelenler, varlıklı, iyi eğitim görmüş, alışverişte cömert, kongre süresi sonunda ülkede kalarak tarihi ve turistik bölgeleri ziyaret etmek isteyen ziyaretçilerdir. İstanbul'da kongre turizminin gelişmesi, kongrelere gelecek ziyaretçi talebine uygun lüks otel, butik otel, yeme içme mekânı, alışveriş yerlerinin gelişmesini sağlamıştır.
- ❖ **Kuş Gözlemciliği:** Kuş gözlemciliği doğayı kuşların dünyasından tanımayı sağlayan bir gözlem sporudur. Türkiye'deki toplam kuş türlerinin sayısı Avrupa'nın tamamında bulunan kuş türleri kadardır. Zengin sulak alanlara sahip olması ve kuş göç yolları üzerinde bulunması, ülkemizi kuşlar açısından zengin kılmaktadır. Bu muhteşem macerayı mutlaka denemelisiniz.
- ❖ **Mağara Turizmi:** Yurdumuzda yaklaşık 40.000 adet mağara bulunmaktadır. Günümüze kadar tüm yerli ve yabancı mağaracı gruplarının inceleyerek belgelendirdiği mağara sayısı yaklaşık 800'dür. Türkiye'nin en uzun mağarası, 15 km'den fazla olan Isparta'daki Pınargözü Mağarası; en derin mağarası ise -1429 ile Mersin'deki Peynirlik önü Mağarası'dır. Türkiye'de 30'un üzerinde mağara turizme açılmış olup, bunların dışında yalnızca uygun ekipman sağlanarak rehber eşliğinde girilebilecek özel ilgi gruplarına yönelik birçok mağara bulunmaktadır.

- ❖ **Su Altı Dalış:** Türkiye sularında bulunan önemli batıklar ve su altı mağaraları dalıcılar tarafından keşfedilmeyi beklemektedir. Sıkıcı tatillerden uzaklaşmak, farklı deneyimler yaşamak istiyorsanız su altı sizin için el değmemiş bir cennettir. Bu sporlar hayatınız boyunca aklınızdan çıkaramayacağınız deneyimler elde etmenizi sağlayacaktır.
- ❖ **Yat Turizmi:** Türkiye, yatçıların her gece değişik, özel demir atacakları koy, körfez ve plajların hazinesidir ve Mavi Yolculuğa ev sahipliği yapmaktadır. İnsanın kara yerine deniz perspektifinden tarihi deneyimi, körfezlerde ve denizlerde rüzgâra yelken açmak ve tabiatla birleşmek deneyiminin eşsiz tanımıdır. Genellikle batı ve kuzeybatıdan esen ılımlı rüzgarlar, doğanın tadına varılmasını sağlayarak, uzun yaz mevsimini yatçılık için ideal hale getirmektedir.

Bununla birlikte değişen yaşam koşulları ve insanların hayatındaki artan stres, özellikle büyük şehirlerde yaşayanların turizme olan ilgisinin artmasına neden olmuştur. Ancak küresel anlamda yaşanan çevre kirlilikleri, maddi krizler, küresel salgınlar ve kıtlıklar gibi sorunlar turizmi olumsuz etkilemektedir. Alınan tedbirlerle turizm sektöründeki bu olumsuz gidiş kısmen düzenlenmektedir. Ancak alınan tedbirlere rağmen senelerdir kontrolsüz bir gelişme yaşayan çeşitli turizm etkinlikleri çevrenin olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaya devam etmektedir (Tablo 1). İlk kez 1992 Rio çevre Zirvesi'nde sürdürülebilir bir dünya kavramı ortaya çıkmış, bu kavramın turizme de uyarlanması kararı alınmıştır (Web 1, 2022). Bu durum karşısında çevrenin korunduğu ve sürdürülebilir olan bir turizm hedefine ulaşmak, yapılacak en doğru çalışmalardan birisidir. Bu aşamada ise ekoturizm kavramı ortaya çıkmaktadır. Ekoturizm, çevreyi koruyan, doğal alanlara karşı duyarlı, yerel halkın da fayda sağladığı, alternatif bir turizm çeşididir. Ekoturizmin doğanın korunmasında büyük bir katkısı vardır. Ancak iyi planlanmadığında kitle turizmi kadar çevresel acıdan tehlikeli olabilir.

Tablo 1: Turizmin çevre üzerindeki potansiyel olumsuz etkileri

Su Kirliliği	Hava Kirliliği	Katı Atık Kirliliği	Işık Kirliliği
Aşırı Kalabalık	Gürültü Kirliliği	Toprak Kirliliği	Bitki Örtüsü Tahribatı
Doğal Yaşamın Bozulması	Aşırı Yapılaşma ve Hafriyat Atıklarının Artması	Trafik Kirliliği	Küresel Isınma ve İklim Değişikliği
Tükenmekte Olan Kaynakların Aşırı Kullanımı	Alıcı Sulardaki Mikroplastik Kirliliği		

Türkiye turizm açısından eşsiz olanaklara sahiptir. Sürdürülebilir kalkınma için önemli bir adım olan çevresel sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi, özellikle gelişmekte olan ülkeler için kaçınılmazdır. Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölgesi, sahip olduğu yoğun bitki örtüsü ve doğal güzellikleri nedeni ile sürdürülebilir turizmin bir çeşidi olan ekoturizm potansiyeline sahip bir bölgedir. Batı Karadeniz ve hatta tüm Türkiye'nin en zengin taş kömürü madenlerini barındıran ili olan Zonguldak, ekoturizm bakımından tanınmayı beklemektedir. Bununla birlikte ekoturizmi olumsuz etkileyen faktörlerin önüne geçilmesi durumunda, Zonguldak ili bölge turizmine de katkı sağlayacaktır.

Zonguldak, Cumhuriyet Dönemi'nin ilk ili olmakla birlikte, bozulmamış doğal güzellikleri ve kültürel kaynakları ile de zengin bir yapıya sahiptir. Turizmin kentin ilçelerinde de gelişmesi, kente sosyal ve ekonomik katkıda bulunacaktır. Çalışmanın temel amacı, Devrek ilçesinin turizm potansiyelini belirlemek ve turizmin planlı bir şekilde uygulanabilmesi için öneriler sunmaktır.

Bu amaç doğrultusunda çalışmada öncelikle literatür bilgileri incelenmiş, turizmin kapsamı araştırılmış, uygulamadaki potansiyel engeller ve bu engellere karşı alınabilecek önlemler ortaya konulmuştur.

Çalışmanın devamında Devrek kentinin doğal ve kültürel varlıkları belirlenmiş ve turizm açısından kentin önemli özelliklerine yer verilmiştir. Son olarak Devrek kentinin turizm potansiyelini açıklayan analiz hazırlanmış ve kentin bu alandaki güçlü yönleri,

zayıf yönleri, tehdit olabilecek unsurları ve fırsatları belirlenerek ortaya konulmuştur. Analiz ile elde edilen sonuçlar tartışılarak kentin turizm potansiyelinin değerlendirilebilmesi için öneriler sunulmuştur. Ancak turizmin uygulanabilir olması için yöre halkının görüşü oldukça önemli bir veridir. Bu amaçla çeşitli eğitimler düzenlenerek halkın bilinçlenmesi sağlanmalıdır. Eğitim sonrasında ise uygulanacak anketler ile halkın görüşü belirlenmelidir.

İnsanların, son yıllardaki tüketim alışkanlıklarında meydana gelen değişiklikler turizm sektörüne de yansımıştır. Doğa içinde kaliteli vakit geçirilen tatiller ilgi odağı olmuştur. Turist ve turizm alanındaki bu değişim alternatif turizm kavramını on plana çıkarmıştır. Alternatif turizm, turizm kaynaklarının giderek azalması ve tüketicilerin kitle turizmine olan ilgisinin azalmasıyla gelişmiştir (Şengöz, 2018). Son yıllarda on plana çıkan alternatif turizm çeşitleri Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 2: Özel ilgi veya alternatif turizm çeşitleri

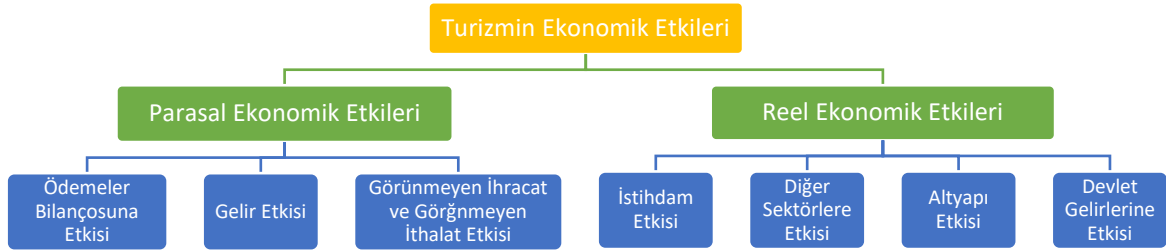
2.3. Turizmin Etkileri

Turizm, milli gelire olan katkısı, sağladığı döviz geliri ile ödemeler dengesi açıklarının kapatılmasındaki önemli fonksiyonları nedeniyle birçok ülke ekonomisinde büyük rol oynamaktadır. Turizm, ödemeler dengesi üzerinde önemli etkileri bulunan bir dışsattım kalemidir. Turizm gelirleri, özellikle dış finansman kaynaklarına ihtiyaç duyan gelişmekte olan ülkeler açısından büyük bir öneme sahiptir.

Ekonomik gelişmenin itici ve sürükleyici bir unsuru olan turizm; mal ve hizmetlerin tüketimini de arttırmaktadır. Bu yönüyle de turizm bu mal ve hizmetleri üreten işletmeler için de önemli bir gelir kaynağını ifade etmektedir. Turizmin kendinden başka kendine girdi sağlayan 37 farklı sektörü de etkilediği bilinmektedir. Turist sayısındaki artışla birlikte kişilerin ihtiyaçlarının da sayıca artması, daha çok mal ve hizmet üretme zorunluluğunu ve buna bağlı olarak da yatırımları, üretimi ve gelirleri arttırmıştır. Otomasyona geçme imkânları sınırlı olan turizm endüstrisi geniş kitlelere iş imkânı sağladığından istihdamın en fazla olduğu emek yoğun sektörlerden biridir. Turizm ayrıca, yarattığı uyarıcı etkiler nedeniyle dolaylı olarak da diğer kesimlerde istihdam ve gelir düzeylerini arttırmaktadır.

Turizmin ekonomik etkileri iki başlık altında incelenmektedir (Bkz. şekil 2). İlki parasal ekonomik etkileridir. Parasal ekonomik etkilerin turizm hareketleri sonucunda elde edilen gelirlerin ödemeler dengesi bilançosuna katkısı, turizm gelirlerinin ekonomi içinde dağılımı sonucunda ortaya çıkan gelir etkisi başka bir ifadeyle çarpan etkisi ve görünmeyen ihracat ve görünmeyen ithalat etkisidir. Turizm harcamalarının ekonomideki ilk etkileri direkt harcamalar olarak nitelendirilmektedir. Birinci aşamada, turistlerin yaptığı harcamalar, ekonomide konaklama tesisleri, ulaştırma işletmeleri vb. kuruluşlar için direkt gelir etkisi yaratmaktadır. Direkt turizm gelirlerini elde eden işletmelerin yaptıkları harcamalar endirekt gelirleri oluşturmaktadır. Turizm işletmelerinin istihdam ettikleri personele ödedikleri ücretler, mal ve hizmet alımları, ek bir talep yaratacağından bu ek talebin karşılanması için istihdamın artırılması ya da ücretlerin yükseltilmesi ve üretimin artırılması kişisel gelirlerde bir artış yaratmaktadır. Kişisel gelirlerin yükselmesine paralel olarak artan tüketim harcamaları ekonomide uyarılmış etkiler yaratarak bir canlanmaya neden olmaktadır. Hükümetler, özellikle ödemeler dengesine yaptığı olumlu katkı ve turizm hareketlerinden elde edilen gelirlerin ekonomi içinde tekrar dağılması sonucunda oluşturduğu gelir etkisi nedeniyle turizmi önemsemekte ve

büyük ölçüde desteklemektedirler (Muğla Bölgesi Turizm Sektörünün Uluslararası Rekabetçilik Analizi Raporu, 2010).

Şekil 3: Turizmin Ekonomik Etkileri
Kaynak: Olalı ve Timur, 1988

Turizmin ekonomik etkilerinden ikincisi ise reel ekonomik etkisidir. Reel ekonomik etkiler dört başlık altında incelenmektedir. Bunlar; istihdam etkisi, diğer sektörler etkisi, alt yapıya etkisi ve devlet gelirlerine etkisidir. Özellikle turizmin emek yoğun özelliği nedeniyle işsizlik sorunu ile baş etmede bir araç olarak algılanması turizmin istihdam etkisini hükümetler açısından önemli hale getirmektedir. Turizm sektöründe tarım, gıda, içki, tütün mamulleri, dokuma, giyim gibi sanayi sektörlerinin ve çeşitli hizmet kollarının ürünleri kullanıldığından turizmin bu sektörler üzerinde önemli gelir yarattığı görülmektedir. Turizm, ayrıca bu sektörlerde istihdam edilen kişi sayısının artırılmasına neden olduğu için uyarılmış istihdam etkisi meydana getirmektedir.

Turizmin reel ekonomik etkileri içinde yer alan altyapı etkisi, turistlerin seyahat deneyiminden en fazla tatmini sağlamaları için turistik destinasyonların altyapısının (ulaştırma, iletişim, sağlık vb.) geliştirilmesi için yapılan çalışmaları içermektedir. Turist memnuniyeti için yapılan bu çalışmalar turizm destinasyonunun yerel halkı tarafından da kullanıldığı için bu yatırımlar yerel halk için de yapılmış olmaktadır ki bu haliyle turizm hareketleri sayesinde destinasyonun alt yapısı gelişmektedir. Son olarak turizm hareketleri sonucunda oluşan gelirden devletin aldığı vergiler, harçlar, resimler vb. devletlerin gelirlerini artırmaktadır (Muğla Bölgesi Turizm Sektörünün Uluslararası Rekabetçilik Analizi Raporu, 2010).

3. DEVREK VE TURİZM VARLIKLARI

3.1. Turizm Varlıkları

Devrek İlçesi, Batı Karadeniz Bölgesi'nin iç kesimlerinde, Zonguldak İl Merkezi'nin 60 km. güneydoğusunda bulunur. 35° 45' 00" batı, 32° 06' 51" doğu boylamları, 41° 00' 30" güney, 41° 20' 27" kuzey enlemleri arasında bulunan İlçenin deniz seviyesinden yüksekliği 100 metredir. İlçenin Yüzölçümü 935 km² 'dir. İlçenin en önemli akarsuyu Devrek Çayı olup, Abant dağlarından doğar ve Büyüksu adıyla devam eder. Yeniçağ ve Dirgine'den katılan iki önemli koldan sonra Devrek Çayı adını, Çomaklı Deresi ve birkaç ufak dere bu çaya katıldıktan sonra Gökçebey İlçesi yakınlarında Karabük'ten gelen Soğanlı Çayı'nın devamı olan Yenice Çayı ile birleşerek Filyos Çayı adını alarak devam eder ve Filyos Bucağından Karadeniz'e dökülür. Devrek İlçesi, etrafı dağlarla çevrili çukur bir alana kurulmuştur. Batısında Babadağı, güneyinde İlçenin en yüksek dağı olan Göldağı, güneydoğusunda Akçasu ve Yenice Dağları, Eğerci yöresinde Aksu, Karadere ve Kuşkayası Dağları vardır.

Bölge ilçeleri içerisinde Ankara'ya olan yakınlığı, güçlü karayolu bağlantıları ile dikkat çeken Devrek bulunduğu bölge göz önünde bulundurulduğunda ulaşılabilir bir ilçe olarak ön plana çıkmaktadır. Devrek'in bahse konu olan ulaşım avantajı sahip olduğu doğal güzellikler ve kültürel değerler yeterli bir şekilde tanıtıldığında turizm için yarar sağlayacaktır.

Tablo 2: Devrek'in Turizm Varlıkları

Turizm Özelliği	Bölgenin Adı	Turizm Türü
Tabiat Parkı	Bostandüzü Ormanıçı Dinlenme Alanı (Devrek)	Doğa Yürüyüşü, Fotoğrafçılık, Kaya Tırmanışı, Bisiklet ve ATV gezisi, Botanik Gezileri, Kamp- Karavan Turizmi
Yaban Hayat	Yeşilöz Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Devrek Örnek Avlağı, Damlı Örnek Avlağı (Devrek)	Yaban Hayatı Gözlemciliği, Botanik Gezileri, Doğa Fotoğrafçılığı
Yayla	Manzut, Aksu, Kızkulak ve Karatepe (Devrek)	Yayla Turizmi, Kelebek ve Kuş Gözlemciliği Yürüyüş Parkuru, Botanik Gezileri, Doğa Turizmi, Doğa Fotoğrafçılığı
Şelale	Madencioğlu	Yürüyüş Parkuru, Doğa Fotoğrafçılığı
Dere / Cay	Devrek ve Buldan, Dirgine (Devrek)	Su Sporları, Fotoğrafçılık, Olta Balıkçılığı Rafting
Festival	Baston ve Kültür (Devrek)	Kültür Turizmi
Sit Alanı	-Bizans Donemi'ne ait buluntular, Tumulus ve etrafındaki mezarlık, Mezar Odası ve yakın çevresi, Su Sarnıcı ve Kalıntıları, Beylik kalesi, Mezar Baş Taşı, Ayakucu, Sandık tipi Mezar (Devrek)	Kültür Turizmi, İnanç Turizmi
Taşınmaz Kültür Varlığı	Beykoz Asarı (Kalesi), Karakoculu Beylik Mezarı, Kral Mezarlığı, Bastoncular Çarşısı (Devrek)	Kültür Turizmi, İnanç Turizmi

Yukarıda da ifade edildiği üzere Devrek bölgedeki en eski yerleşim yerlerinden biri olmasından dolayı birçok imparatorluğa ev sahipliği yapmıştır. Bu özelliği sayesinde Devrek Zonguldak ilçeleri arasında hem bir kültür mozaiği hem de taşıdığı doğal güzelliklerle birlikte doğal güzellik alanı olarak baş göstermektedir. Ancak hemen belirtmek de yarar olduğu üzere; doğal ve kültürel güzelliklere sahip olmak turizmin sürekliliği ve aktif bir sektör olması adına yeterli değildir.

Turizm sektörü kentin sosyoekonomik açıdan gelişimi ve bölge halkının istihdamı konusunda önem arz etmektedir. Devrek'teki işsizlik hususu göz önünde

bulundurulduğunda bu durum daha da anlam kazanacaktır. Ancak turizm sektörünün sürekliliği ve aktif bir sektör olarak varlığını idame ettirebilesinin birtakım gereklilikleri vardır. Yukarıda da ifade edildiği üzere tüm bu durumların pozitif yönde bir seyir izlemesi adına izlenmesi gereken bir yol haritası ya da cevaplanması gereken bazı sorular hala varlığını sürdürmektedir.

Tablo 3: Turizmin sürekliliği ve aktifliği adına cevaplanması gereken sorular

Bölge güzel ve eşsiz bir yapıya sahip mi?
Doğal kaynaklar bakımından zengin mi?
Ünlenmiş cazibe yerlerine sahip mi?
Turistler için yeterli konaklama tesisi ve restoran var mı?
Konaklama tesisleri ve restoranlar çevre dostu mu?
Altyapısı yeterli mi?
Turizm için güvenli bir bölge mi?
Doğa yürüyüşleri için uygun mu?
Ulaşımı kolay mı?
Turizm bölgelerinde iletişim ağı mevcut mu?
Turizm taşıma kapasitesi nedir?
Turist bilgilendirme ofisleri var mı?
Çevre bilinci oluşturmaya dayalı aktiviteler yapılabilir mi?
Planlanan aktivitelere ait rotalar oluşturuldu mu?
Haritalandırma yapıldı mı?
Planlanan aktivitelerin fiziksel etkileri en aza indirilmiş mi?
Atık yönetimi uygulanıyor mu?
Yerel halkın desteği var mı?
Turistler, yerel halkı olumsuz etkiler mi?

3.2. Devrek Nüfusu ve Göç Durumu

Devrek de ilçesi olduğu Zonguldak vilayeti gibi göç verme özelliği taşımaktadır. Ancak son yıllardaki veriler incelendiğinde Devrek'in bu özelliği görece bir azalma göstermektedir. Zira Zonguldak belirli oranda düşüş gösterse de göç verme özelliğini korumaktadır ancak Devrek'in nüfusu düşük bir oranda da olsa artış seyri göstermektedir. Bu durum aşağıda tablolar halinde gösterilecektir.

Tablo 4: Zonguldak'ta yıllara göre göç oranları

Yıllar	Zonguldak	Net göç hızı (binde)	Nüfus yoğunluğu (kilometrekareye düşen kişi sayısı)	Ortalama hane halkı büyüklüğü	Toplam hane halkı sayısı
2015		-11,84	180,36	3,18	181.492
2016		-3,24	180,85	3,13	184.670
2017		-5,21	180,66	3,07	186.980
2018		0,43	181,51	3,03	190.657
2019		-11,01	180,4	2,98	193.230
2020		-7,33	178,94	2,93	196.670
2021		-1,88	178,48	2,85	199.841

Kaynak: TÜİK

Tablo 5: Zonguldak ve Devrek Nüfusu

Yıllar	İl ve İlçe	İl ve İlçe Nüfusları
Ölçüm bazında		
2015	Devrek-1276	56.282
	Zonguldak-67	595.907
2016	Devrek-1276	56.886
	Zonguldak-67	597.524
2017	Devrek-1276	56.558
	Zonguldak-67	596.892
2018	Devrek-1276	57.540
	Zonguldak-67	599.698
2019	Devrek-1276	57.583
	Zonguldak-67	596.053
2020	Devrek-1276	57.161
	Zonguldak-67	591.204
2021	Devrek-1276	56.925
	Zonguldak-67	589.684

Kaynak: TÜİK

Tablolarda görüldüğü üzere Devrek'te nüfus artışı çok düşük bir oranda da olsa vardır diyebiliriz. Bununla birlikte kentte sanayi sektörünün sınırlı olması turizm sektörünün değerini daha da arttıran bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Sahip olduğu potansiyel, artan nüfus ve mevcut işsizlik göz önünde bulundurulduğunda turizm potansiyelinin gerçekleştirilmesi vazgeçilmez bir konu olarak karşımızda durmaktadır.

Tablo 5'teki soruların olumlu bir şekilde yanıtlanması durumunda ya da olumlu bir yanıtlama adına adımlar atılması, kentte varlığını daimî bir şekilde hissettiren problemlerin aşılmasında büyük bir oranda yarar sağlayacaktır.

Aşağıda tablolar halinde Zonguldak'ın 2015 ile 2021 yılları arasındaki turizme dair verileri gösterilecektir.

Tablo 6: Yıllara Göre Zonguldak'a Gelen Turist Sayıları

Zonguldak	Yıllar	Toplam Geliş Sayısı (Kişi)	Yabancı Geliş Sayısı (Kişi)
Turizm	2015	28.633	7.872
	2016	23.800	7.289
	2017	29.412	7.713
	2018	30.801	12.121
	2019	30.837	15.481
	2020	18.319	5.907
	2021	40.790	14.410

Kaynak: Tüik

Tablo 7: Yıllara Göre Zonguldak'a Gelen Turistlerin Geceleme Sayıları

Zonguldak	Yıllar	Toplam Geceleme Sayısı	Toplam Yabancı Geceleme Sayısı
Turizm	2015	252.680	10.221
	2016	277.382	10.274
	2017	357.661	11.441
	2018	341.508	17.098
	2019	398.526	16.920
	2020	256.754	11.371
	2021	402.010	12.810

Kaynak: Tüik

Tablolarda yabancı ve toplam turist sayısı ile yabancı ve toplam geceleme verileri gösterilmektedir. Tablolarda da görüleceği üzere pandeminin etkisiyle 2019 ve 2020 yıllarında turist ve geceleme sayılarında nispeten bir azalma olsa 2021 yılı itibariyle yeniden bir yükseliş gözlemlenmektedir. Tüik'in doğrudan ilçeler için turizm verileri yayınlamıyor olması her ne kadar yorum yapılabilecek olsa Devrek ilçesi Zonguldak içinde potansiyeli en yüksek ilçelerdendir.

3.3. Devrek İlçesinin Turizm Potansiyelinin Belirlenmesinde Swot Analizi

SWOT, İngilizce Strengths (Üstünlükler), Weaknesses (Zayıflıklar), Opportunities (Fırsatlar), Threats (Tehditler) kelimelerinin baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır. Bu yöntem ile bir firma, yatırım, ülke veya bölgenin özelliklerinden yararlanılır ve geleceğe yönelik durumu belirlenir. Böylece mevcut durum tespit edilir ve gelecekteki durumlar için tedbir alınır (Ray ve Demirtaş, 2020). Yapılan çalışmanın bu bölümünde Devrek ilçesinin turizm açısından değerlendirilmesinde SWOT analizi kullanılmıştır.

Tablo 8: Devrek Turizm Sektörü Swot Analizi

Güçlü Yönler (Strengths)	Zayıf Yönler (Weaknesses)
<p>Turistik ürün olarak pazarlanabilir yerel ürünlerle sahiptir.</p> <p>Flora ve faunası ile turizm açısından önemli bir potansiyele sahiptir.</p> <p>Karadeniz'deki biyolojik çeşitlilik geniş bir ürün yelpazesine sahiptir.</p> <p>Önemli kuş göçü yolları üzerindedir.</p> <p>Eski bir liman şehrinin ilçesidir ve bu nedenle tescilli sit alanı ve taşınmaz kültür varlığı sayısı fazladır.</p> <p>Doğal mağara sayısı oldukça fazladır.</p> <p>Sahip olduğu yeryüzü şekilleri turizm açısından ilgi çekicidir ve bozulmamış bir doğal yapıya sahiptir.</p> <p>Halk sıcakkanlı ve misafirperverdir.</p> <p>Havaalanı'na çok yakın bir konumda bulunmaktadır.</p> <p>Ankara gibi büyük şehre yakın mesafededir.</p> <p>Turizm alanında çalışacak personelin bilinçlendirilmesi ve ruhsatlandırılması için bulunduğu kentin üniversite ve turizm meslek yüksekokulu bulunmaktadır.</p> <p>Çok sayıda turizm niteliğine sahip yayla bulunmaktadır.</p> <p>Yerel yönetim çevresel sürdürülebilirliği desteklemektedir.</p> <p>Spor turizmi için uygun bir coğrafyası vardır.</p>	<p>Konaklama tesisleri yetersiz ve turizme uygun sertifikasyonları eksiktir.</p> <p>Kurumlar arasında koordinasyon eksikliği vardır.</p> <p>Zonguldak ili ve doğal güzelliklerinin yeterli tanıtımı yapılmamaktadır.</p> <p>Halkın turizme desteğinin belirlenmesi için gerekli çalışmalar tamamlanmamıştır.</p> <p>Bazı doğal (mağara, yayla, orman, dere...) varlıklara ulaşım zorluğu vardır.</p> <p>Bazı doğal ve tarihi mekanların bakım ve onarım ihtiyacı bulunmaktadır.</p>
Fırsatlar (Opportunities)	Tehditler (Threats)
<p>Turizm etkinliklerinin çeşitlendirilebileceği bir doğal yapıya (yayla, orman, mağara) sahiptir.</p> <p>Devrek hem dağlık hem de düz bölgelerden oluşmaktadır. Bu nedenle seyir tepeleri ve terasları ile yürüyüş parkurlarının sayıları arttırılabilir.</p> <p>Devrek yurt dışına çok fazla göç vermiştir. Gurbetçilerin çoğu yaz aylarında kenti ziyaret etmektedir. Bu durum kentin yurt dışı tanıtımları ve gelişimi açısından faydalı bir destek olabilir.</p> <p>Turizm açısından tek başına ziyaretçi için değerli görülmeyen mağaralar yakın civarındaki bölgelerdeki parkurla birleştirilip, doğa turizmi rotaları oluşturulabilir.</p> <p>Turizm faaliyetlerinin gelişmesi kent için alternatif istihdam kaynağı olacaktır.</p> <p>Turizm faaliyetleri ile gelen turistler şehrin sosyal yaşamını geliştirecektir.</p> <p>Çevre bilinci artacaktır.</p>	<p>Tarihi yapıların restore edilmemiş olması.</p> <p>Turizm için gerekli personelin yetersiz olması.</p> <p>Turizm açısından değerli olan bazı varlıklarda (orman, yayla, tabiat parkı, vb.) alt yapı eksiklikleri bulunmaktadır.</p> <p>Kent yıllardır madencilik sektörü ile birlikte gelişmiştir. Bu nedenle kentte yaşayan büyük bir çoğunluk astım, solunum yetersizliği gibi hastalıklarla mücadele etmektedir.</p> <p>2020 yılı küresel salgını olan Koronavirüs (COVID-19) Devrek Halkı için kalabalık olmayan ilçelere göre büyük bir risk taşımaktadır. Bu nedenle Devrek halkı dışarıdan gelebilecek tehlikeleri önlemek amaçlı turizme ve turistlerin yoğun olarak gelmesine sıcak bakmayabilir.</p> <p>Doğal alanlar bilinçsiz kullanım sonucunda tahribata uğrayabilir.</p>

Yukarıdaki SWOT analizi incelendiğinde, kentin turizm açısından güçlü yönlerinin zayıf yönlerine göre daha fazla olduğu ancak planlı bir ilerleme olmadığı takdirde bu gelişmenin tehdit altında olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu amaçla kentin turizm açısından zayıf yönleri üzerindeki eksikliklerin giderilmesi ve böylece ilin güçlü yönlerinin artırılması gerekmektedir.

Yapılan SWOT analizi sonucuna göre kentin sahip olduğu fırsatlar, tehditlere göre fazladır. Nüfus yoğunluğu düşük ve iş alanının fazla olmadığı Devrek kentinde turizmin gelişmesi, yöre halkı için önemli bir fırsattır. Ayrıca kentte gurbetçi sayısı oldukça yüksektir ve bu durum yurt dışı tanıtımlar için olumlu bir etki yaratacaktır. Eşsiz doğal güzelliklere sahip olan Devrek kenti, yurt içi ve yurt dışı turistler tarafından keşfedilmeyi beklemektedir. Yapılan SWOT analizi ile kentin mevcut durumu açıkça ortaya konulduğundan gerekli tedbirlerin alınarak tehditlerin giderilebileceği düşünülmektedir.

3.4. Sonuç ve Değerlendirme

Turizm, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amacıyla hizmet eder ve merkezinde ekonomik ve kültürel referanslar bulunur. Kitle turizminin çevreye verdiği zararın geç farkına varılması, insanların çevre konusunda bilinçlenmesinin zaman alması ve turizm aktivitelerinin yüksek maliyetli olması gibi nedenler, turizmin ülkemizde yavaş gelişmesine sebep olmuştur. Ayrıca turizm potansiyeline sahip birçok ilimizde, turizm ile ilgili gerekli çalışmalar tamamlanmamış ve halk turizm ile ilgili bilgilendirilmemiştir. Turizm yoluyla ziyaretçiler doğa ile uzun ve kaliteli zaman geçirme lüksüne sahip olurken, yerel halk da kazanç sağlar ve her iki tarafın da yaşam kalitesi artar. Turizmde yapılan kontrollü ve bilinçli turlar ile doğal çevreye olan baskı azalır ve çevre tahribatı önlenir.

Yapılan SWOT analizinde Devrek kentinin turizm açısından önemli doğal ve tarihi kaynaklara sahip olduğu ancak planlı bir şekilde bu potansiyelin kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Devrek kentindeki yetersiz konaklama tesisi, sahip olunan doğal güzelliklerinin yeterli tanıtımının yapılmaması ve bazı tarihi alanlardaki bakımsızlıklar kentin turizm bakımından başlıca zayıf yönlerini oluşturmaktadır. Ancak 2019 yılında başlayan ve 2021 yılında hala tüm dünyada devam eden COVID-19 salgını sonrasında doğa ile iç içe olan tatiller yoğun ilgi görmektedir. Bu kapsamda iyi bir tanıtım yapılması ile bölgedeki bu zayıf yönlerin değiştirilebileceği düşünülmektedir. Devrek kentinin turizme uygun bozulmamış doğal güzelliklere sahip olması, Ankara gibi kalabalık ve büyük kente yakın olması, turizme katkıda bulunabilecek yaylaların olması, bulunduğu ilde köklü bir üniversitenin bulunması ve halkın misafirperverliği gibi özellikler ise ilin turizm açısından güçlü yönlerini oluşturmaktadır. Tüm bunlara ek olarak Devrek kentinin ulaşım olanaklarına sahip olması, ilin keşfedilmeyi bekleyen doğası, yönetimin çevresel sürdürülebilirliği desteklemesi ve yapılacak güçlü bir tanıtım sayesinde kentin tüm zayıf yönlerini aşabilme potansiyeli, şehirde turizmin gelişmesine yardımcı olacaktır.

Halkın desteği olmadan şehirde turizmin geliştirilmesi beklenmemelidir. Bu aşamada eğitim faktörü yerinde ve doğru bir şekilde kullanılmalıdır. Tarıma uygun arazilerde organik tarım desteklenmeli ve halk bu konuda da eğitilmelidir. Hasat dönemlerinde bölgeye gelen turistler yöre halkına yardım ederek, kendileri de özlem içinde oldukları koy hayatının tadını çıkartabileceklerdir. Ayrıca organik ürünlerin

satışından da yöre halkı ekonomik fayda sağlayacaktır. Ekonomik fayda gören yöre halkının desteğiyle bölgenin yapısına uygun köy evleri ve yerel konaklama tesisleri yapılarak yörede turizmin sürekliliği sağlanmalıdır. Tüm bunlara ek olarak kırsal alanlara ulaşımı sağlayan yolların yenilenmesi ve peyzaj çalışmalarının tamamlanması gerekmektedir.

Kamp, çadır ve karavan alanları ile eğlenceli festivallerin sayısı artırılarak bölgeye genç turistlerin de gelmesi sağlanmalıdır. Kentte bulunan meslek yüksekokulu da bu duruma katkısının oldukça fazla olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte bilgili ve yetenekli personel yetiştirilmesi ve halkın bilinçlendirilmesinde de kentteki meslek yüksekokulunun varlığı önemli bir fırsattır. Meslek yüksekokulu, kamu kurumları ve sivil toplum örgütlerinin de desteği ile kent için turizm planları yapılmalı, sürdürülebilirliği için stratejiler geliştirilmelidir. Uygun bölgelerde pilot turizm çalışmaları yapılmalıdır. Plansız gelişen kitle turizminin çevreye verdiği hasarlar göz önünde bulundurulmalıdır. Asıl amacı çevreye saygı olan turizm sektörünün gelişmesinde planlı bir yol izlenmeli ve gerekli farkındalık yaratılmalıdır.

Tüm bu projelere ek olarak halk üzerinde de doğal kaynakların önemi, yenilenebilir kaynakların kullanımı, çevre bilinci, atık yönetimi ve sürdürülebilirlik konularında farkındalık yaratılması gerekmektedir. Belirlenen eksikliklerin giderilmesi ve olumlu yöndeki gelişmeler ile şehrin turizm gücü artacak, şehrin turizm açısından zayıf yönleri ve olası tehditler ortadan kalkacaktır.

Turizmin gelişmesi ile Devrek kenti bir cazibe merkezi haline gelerek, yöre halkı da alternatif bir gelir kaynağı elde edecektir.

KAYNAKÇA

- Çelikkdönmez, Ömür (2000); *Devrek Tarihi*, Devrek Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, Ankara.
- DEVREK (2020); “İlçemiz Tarihi”, <http://www.devrek.gov.tr/ilcemiz-tarihi>, (Erişim Tarihi 27.04.2020)
- Ertem, Cengiz (1994); “Devrek Bastonunun Sanatsal ve Kültürel Boyutu”, *Kamu ve Özel Kuruluşlarla Orta Öğretimde ve Üniversitelerde El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Evirgen, Ömer Faruk (2008); “*Balkan Savaşları ’ndan Millî Mücadeleye Vatan Savunmasında Şehit Olan Devrekliler (Devrek Vefâyâta Mahsus Vukuat Defterlerine Göre)*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Karagel, Hulusi (2010); “*Devrek İlçesi ’nde Yerleşmelerin Kuruluş Yeri Seçiminde Etkili Olan Coğrafi Faktörler*,” NWSA Cilt:5, Sayı: 2, s. 77-97.
- Karauğuz, Güngör (2013); *Tarih Sohbetleri Devrek’le İlgili Bir Çift Sözüm Var*, Aybil Yayınları, Konya.
- Kozak, N., Kozak, M. ve Kozak, M. (2006). Genel Turizm İlkeler-Kavramlar, Ankara: Detay Yayınevi.
- Muğla Bölgesi Turizm Sektörünün Uluslararası Rekabetçilik Analizi Raporu, Muğla Valiliği, (2010).www.kenttv.net/fotogaleri/havci/rekabet.pdf
- Olalı, Hasan. (1984). Turizm Dersleri, İzmir: İstiklal Matbaası
- Ray U.C. ve Demirtaş N. (2020) Hatay/Samandağ ilçesinin swot analizi ve turizm faaliyetlerine yönelik öneriler. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, 2020(2), 99-115.

Sevim, Ali ve Yaşar Yücel (1989); *Türkiye Tarihi, Fetih, Selçuklu ve Beylikler*

Dönemi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Şengöz, Ş. (2018). *Sürdürülebilir turizm kapsamında Dikili'nin ekoturizm potansiyelinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir Kâtip Celebi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Yurt Ansiklopedisi (1984); “Zonguldak”, Cilt 10, (Haz.: Yücel Yaman), Anadolu Yayıncılık, İstanbul, s.7734.

ZONGULDAK (2022); “Nüfus”, <http://www.zonguldak.gov.tr/nufus> , (Erişim Tarihi: 27.04.2022).

Web 1. <http://www.ekoturizmderneği.org>. Son erişim tarihi: 29.04.2022.

EK -1

ŞEKİLLER VE TABLOLAR

Şekil 1: Turizm ve İlişkili Endüstriler

Şekil 2: Özel ilgi veya alternatif turizm çeşitleri

Şekil 3: Turizmin Ekonomik Etkileri

Tablo 1: Turizmin çevre üzerindeki potansiyel olumsuz etkileri

Tablo 2: Devrek'in Turizm Varlıkları

Tablo 3: Turizmin sürekliliği ve aktifliği adına cevaplanması gereken sorular

Tablo 4: Zonguldak'ta yıllara göre göç oranları

Tablo 5: Zonguldak ve Devrek Nüfusu

Tablo 6: Yıllara Göre Zonguldak'a Gelen Turist Sayıları

Tablo 7: Yıllara Göre Zonguldak'a Gelen Turistlerin Geceleme Sayıları

Tablo 8: Devrek Turizm Sektörü Swot Analizi

